

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V MUŠOVĚ

/ okr. Břeclav /

Blanka Vaclová, AÚ ČSAV Brno

/ Obr. 9 /

Při otírání nové pískovny a štěrkovny v katastru obce Mušov byly narušeny pravěké objekty v trati zvané "Na ivánské" nebo "Betlém".

Dne 14. a 18.8.1975 jsme zdokumentovali profily šesti jam, kostrového hrobu a průřezu vodním příkopem, z toho jsme prozkoumali a v půdorysu zdokumentovali dvě jámy a hrob. Všechny objekty byly zachyceny ve stěně štěrkovny. Pod nestejnou vrstvou ornice byl těžen jemný světlé žlutý písek, v němž byly zapuštěny objekty. Ve většině případů byly vyhloubeny až po hranici hrubého štěrku pod pískem v hloubce 80 - 180 cm.

Z výzkumu jam jsme získali pouze několik atypických střepů, zvířecích kostí a kousků vypálené mazanice. Prozkoumaná jáma č. 2 měla kotlovitý tvar, byla 156 cm hluboká a na dně byla zachycena 1 cm silná tvrdá vrstva bělošedého popela. Jáma č. 4 měla válcovitý tvar, byla 130 cm hluboká a na plochem dně byl zachycen tvrdý světlejší povlak.

Kostrový hrob obsahoval kromě dvou atypických střepů v zásepě tři spirálovité bronzové nášivky a dvě bronzové jehlice, které hrob datují /podle určení dr. J. Říhovského/ do pozdního H B 3 /kultura podolská/. Oválná hrobová jáma, hluboká 60 cm, byla orientována V-Z, stejnou orientaci /hlavou k východu/ zachovávala i kostra, ležící na levém boku se skrčenými nohama a pažemi přeloženými křížem nad pánví. Horní polovina těla byla otočena více na záda, proto byla při těžení štěrku zničena pravá paže s částí hrudníku a pánve a lebka byla vysunuta ze své původní polohy. Jehlice byly nalezeny po obou stranách hrudníku, spirálky před pravým kolenem a po pravé straně hrudníku. Vzhledem k neobvyklosti pohřebního ritu v určeném období příkládám tabulku s nákresem nalezené situace a nalezenými předměty.

Rettingsgrabung in Mušov /Bez. Břeclav/. Am 14. und 18. 8. 1975 hat man prähistorische Objekte untersucht, die durch die Sandförderung in der Flur "Na ivánské" /oder auch "Betlém"/ gestört wurden. Man hat 6 Gruben, ein Körpergrab der Podoler Kultur und den Querschnitt eines Wassergrabens dokumentiert.

KOSTRA Z VÝZKUMU V MUŠOVĚ

/ okr. Břeclav /

Milan Štoulka, Národní muzeum, Praha

Při záchranné akci v Mušově odhalila Blanka Vaclová mimo jiné v r. 1975 též kostrový hrob, který podle inventáře řadí do stupně HB₃ /pozdní podolská kultura/. Kostra je silně poškozena, ale přesto jsou lebka i postkranialní skelet zčásti měřitelné.

Z lebky je zachována mozkovna, levá polovina horní čelisti s lícní kostí a poškozená dolní čelist. Mozkovna je dlouhá /177 mm/, úzká /134 mm/ a vysoká /135 mm/, v indexech mesokranií /75,8/, hypsiokranií /76,2/ a akrokranií /100,7/; z ostatních měř bylo možno zjistit jen šířku biaurikulární /110 mm/, biasteriální /102 mm/, temenní oblouk /130 mm/ a tětivu /117 mm/, týlní oblouk /121 mm/ a tětivu /93 mm/. Lebka má dosud otevřené švy, obliterován je /a to na vnitřní i zevní desce lebečních kostí/ jen střední úsek pravé poloviny věncového švu. Přímě v lambdě jsou dvě malé vsuté kůstky. Celá lebka je poměrně gracilní, tenkostěnná, se strmým čelem s výraznými čelními hrboly, nadočnicové oblouky i glabella jsou ploché, horní okraj oční tenký. Týl slabě vystupuje /náznak bathrocefalie/, protuberantia occipitalis externa je 1. stupně, bradavkové výběžky malé. Zachované zuby jsou velmi silně obroušeny, v horní čelisti jsou zaceleny alveoly po intravitální ztrátě obou řezáků a všech tří stoliček, oba premoláry jsou destruovány kazem až ke krčku, u kořenů jsou cystogranulomy /rovněž u druhého řezáku a všech stoliček/. V dolní čelisti jsou zachovány pouze oba špičáky, všechny premoláry a levostranná M 3, lůžko 2. levostranného řezáku je prázdné po postmortální ztrátě, všechny ostatní alveoly jsou zhojeny po ztrátě intravitální.

Na základě délky dlouhých kostí byla vypočítána tělesná výška na 161 cm /vysoká/, na pánevních kostech jsou středně široké inc. ischiadica major, foramen obturatum trojúhelníkovitého tvaru, je vytvořen slabý sulcus praeauricularis a stydké kosti spolu tvoří široký angulus subpubicus.

Celkově můžeme uzavřít, že v mušovském hrobě byly uloženy pozůstatky ženy, která zemřela ve věku asi 30 - 40 let.

Das Skelett aus der Grabung in Mušov /Bez. Břeclav/. Bei einer Rettungsgrabung in Mušov entdeckte B. Vaclová im Jahre 1975 ein Skelettgrab, das sie nach dem Inventar in die Stufe HB 3 /späte Podoler/ reiht. Das Skelett ist stark beschädigt, aber trotzdem sind der Schädel sowie das postkraniale Skelett teilweise vermessbar. Es handelt sich um das Skelett einer Frau, die ungefähr im Alter von 30 - 40 Jahren gestorben ist.

SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ LUŽICKÉ KULTURY Z KOSTELCE U HOLEŠOVA

/ okr. Kroměříž /

Jindra Nekvasil, AŮ ČSAV Brno

/Obr. 10, 11/

Západně od obce je do svahu, skloněného k jihovýchodu, zahlobena velká těžební jáma někdejší Janoškovy pískovny, kde již v roce 1926 byly zaznamenány sídlištní nálezy lužické kultury¹. Dnes je pískovna opuštěna, stěny jsou většinou zhrouteny a porostlé travou a křovím, ale místy zůstává ještě odkryt svislý profil. Pod jedním takovýmto místem si povšiml střepů František Barták, student z Kostelce a vybral z povrchu porušené jámy i závaží. V čubnu 1975 byl zde podniknut zjišťovací a záchranový výzkum, při kterém byly odkryty pozůstatky dvou jam, vyhloubených těsně vedle sebe do jílovitého podloží. Jámy překrývala 50 cm silná kulturní vrstva a nad ní je rozložena ještě 90 cm silná vrstva naplavené humosní hlíny.

Jáma 1 měla vakovitý tvar a dosahovala do hloubky 140 cm pod hladinu podloží a v největším průměru měřila 130 cm; její vrchní zúžená část byla již porušena. Zásyp jámy byl zvrstvený, vespod ležela tvrdá vrstva jílovité hlíny se střepy, kousky mazanice a jen jedním zlomkem zvířecí kosti. Výše zaplňovala jámu jílovitá hlína provrstvená humusovitou hlínou, zvláště ke středu jámy. Prolínala jí i vrstva popela s uhlíčky a zuhelnatělým zrním. Vrchní část jámy pak vyplňovala humosní hlína zasypávající kus zásobnice a obsahující množství střepů, kousky mazanice, dvě závaží, zlomky jiných a úlomky zvířecích kostí.

Jáma 2. Byla vyhloubena o něco dále od stěny pískovny, takže její povrch byl již stržen, ale dalo se usoudit, že měla nepravidelný kuželovitý tvar s rovným dnem /hloubka 60 cm, průměr dna 130 cm/. Její zásyp tvořila tmavá humusovitá hlína, promíslená uhlíčky a nad dnem i kousky mazanice. V zásypu byly roztroušeny střepy a ojedinelá kost.

Rozložení vrstev v jámě 1 se dá vysvětlit přibližně takto: spodní vrstva pochází z doby funkce jámy, výplň nad ní vznikla zaházením jámy, při čemž není vyloučeno, že jílovitá hlína byla vybrána ze sousední jámy 2. Vrchní část zásypu jámy 1 je shodná se zásypem jámy 2 a lze ji považovat za přirozeně zanesení kulturní vrstvou. Rozdíl mezi tímto zásypem a nadložní kulturní vrstvou, vzniklou až po zasypání jam, je nepatrný. Keramika z obou vrstev jámy 1 i z jámy 2 se nedá typologicky rozlišit a pochází z jednoho kratšího časového rozmezí v rámci staršího lužického období. Střepy i kosti jsou z větší části přepáleny a také kusy mazanice s otisky proutí nasvědčují, že v okolí jam došlo k požáru. Avšak ve spodní vrstvě jámy 1 byla mazanice poněkud jiná, více propálená a s otisky dřev a s kusy upraveného povrchu.

Střepy ze středně velkých nádob, ač nesou všechny známky starolužické výroby, nedají se podrobněji zařadit. Ani přesekávané lomy profilů, případně lišty s prstovými dolíky nejsou spolehlivými vodítky. Podobně i vytažení výdutě do vypnulinky na střepu z malého osudíčka mělo dost široké rozpětí výskytu. Proto k datování zůstaly hlavně střepy z členěných šálků a mis; všechny jsou ostře vyhraněné na lomu hrdla do spodní části, ale nedošlo u nich k dalšímu hranění hrdla. Ucha u nich nevystupují nad okraje a jedna miska měla nožkovité dno. Zásyp jámy 1 poskytl velký počet střepů z užitkové keramiky, která je ze staršího období lužické kultury málo známa a o jejím vývoji se neví téměř nic. Byly tu střepy z malých hrnčků s prohnutým hrdlem, pak střepy z podobně profilovaných větších a tenkostěnných hrnků se zdrsnělým a prstovaným povrchem, takových jaké bývaly ukládány do hrobů. Silnostěnné střepy ze středně velkých hrnků naznačují, že byly užívány i jiné typy, například s vejčitou stavbou profilu. Kus dochovaného zásobnicovitého hrnce představuje banatý tvar s konickým nálevkovitým hrdlem. Podle dalších střepů se dá usoudit, že se tento typ vyskytoval početně, někdy i ve větším provedení a s okrajem zdobeným prstovými dolíky. Používání velkých silnostěnných zásobnic je doloženo několika střepky ze stěn.

Ve vrchní vrstvě jámy 1 byla nalezena dvě téměř celá závaží a úlomky několika jiných. Měla téměř válcovitý tvar a pokud se uchovaly kusy příčných otvorů, je na nich zřetelné silné prodření směrem vzhůru. Jedno závaží je odlehčeno tak, že je zesponu duté.

Při pokusu o přesnější zařazení keramiky musíme přihlídnout k tomu, že na ní nejsou zastoupeny prvky příznačné pro nejstarší starolužické tvary. Na druhé straně lomení profilace nedosáhlo takové míry, jaká je považována za znak starší části II. stupně. Také jsme nezjistili jiné typické známky tohoto stupně, jako tuhování povrchů nádob. Proto musíme obě jámy zařadit na konec I. stupně starolužického období.

Poznámka:

1 I. L. Červinka, Holešovsko v pravěku, Brno 1929, 23.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně